

SPOROBOLUS NEGLECTUS NASH,
NOVA ADVENTIVNA VRSTA JUGOSLAVIJE

Mit deutscher Zusammenfassung

LJERKA MARKOVIĆ

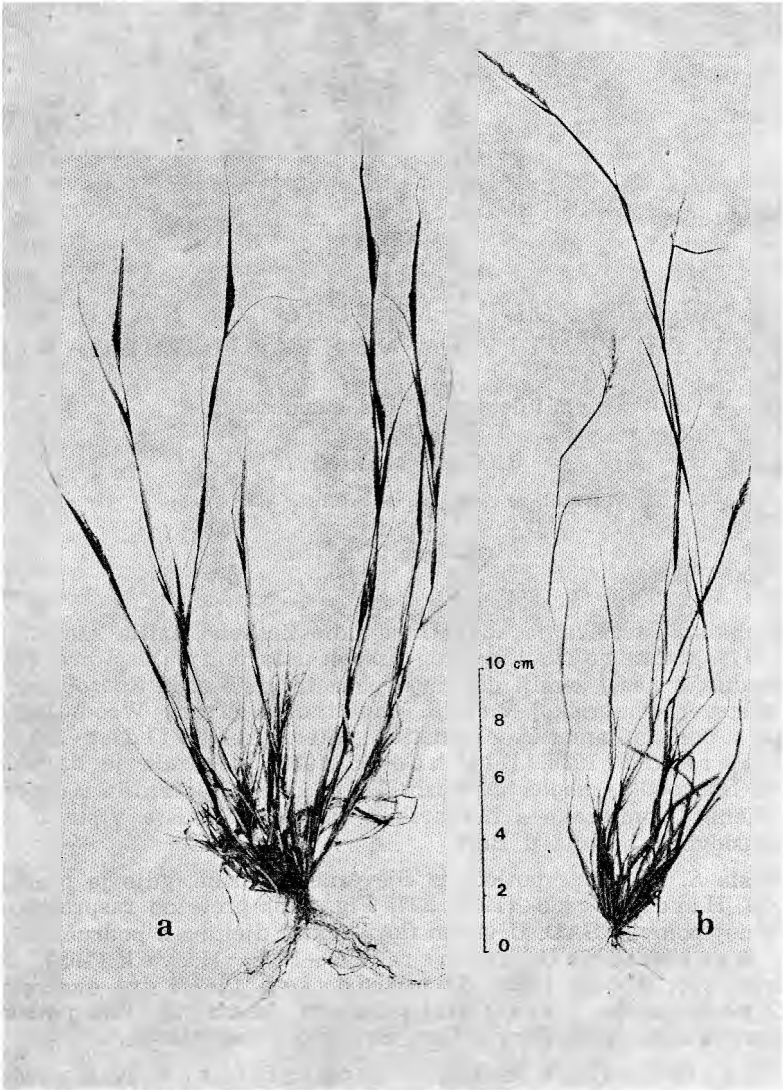
(Institut za botaniku Sveučilišta u Zagrebu)

Primljeno 13. 12. 1972.

Prilikom istraživanja adventivne flore Zagreba naišla sam 3. listopada 1970. godine na obali savskog rukava u Jarunu na veći broj primjerala jedne, u našoj zemlji dosada nepoznate vrste roda *Sporobolus*, vrlo slične sjevernoameričkoj vrsti *S. vaginiflorus* (Torr.) Wood. Determinacija s pomoću američke florističke literature (Wilder-Savage 1904, Fernald 1933, Hitchcock 1935) pokazala je da se radi o vrsti *Sporobolus neglectus* Nash. To je kasnije potvrdila i usporedba sakupljenih primjerala s herbarskim materijalom iste vrste u zbirci Prirodoslovnog muzeja u Beču.

Vrsta *S. neglectus* potječe iz Sjeverne Amerike, gdje je prema navodima Hitchcocka (1935:397, Fig. 823) pretežno rasprostranjena u istočnoj polovici SAD. U većim florističkim djelima s područja Evrope (npr. Ascherson-Graebner 1898—1902, Hayek 1933, Hermann 1956, Hegi 1965, Ehrendorfer 1967 i dr.) ova se vrsta uopće ne spominje. U našim krajevima ona dosada nije bila poznata te predstavlja novu pridošlicu u flori Hrvatske i Jugoslavije.

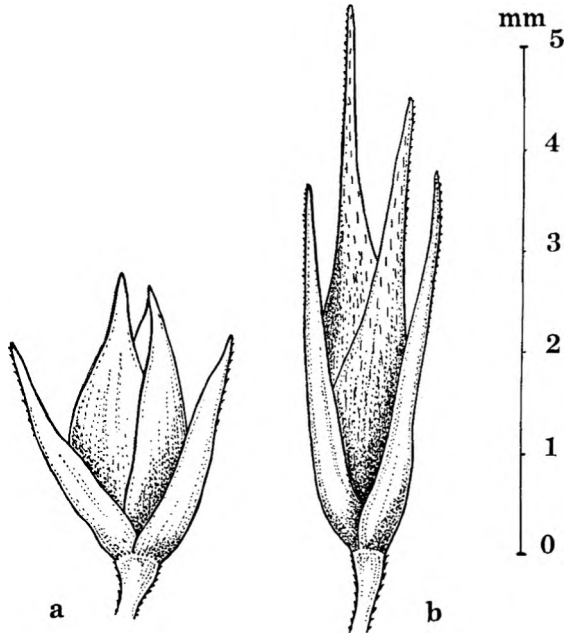
Usporedba s vrstom *S. vaginiflorus*. Naša pridošlica pripada skupini jednogodišnjih vrsta roda *Sporobolus*, koje se odlikuju uskim, klasu sličnim metlicama i relativno malim brojem klasića u jednoj metlici. Istoj skupini pripada i vrsta *S. vaginiflorus*, poznata već gotovo dvadeset godina kao vrlo rasprostranjen neofit u obalnom pojasu Save kraj Zagreba (uspoređ. Horvatić-Gospodarić 1960). Na svim našim dosadašnjim nalazištima vrsta *S. neglectus* pojavljuje se zajedno sa spomenutom srodnom i po izgledu vrlo sličnom vrstom *S. vaginiflorus* pa se pri površnom promatranju može lako s njome zamijeniti.

Sl. 1. a *Sporobolus neglectus* Nash, habitus biljke
 b *Sporobolus vaginiflorus* (Torr.) Wood, habitus biljke

Abb. 1. a *Sporobolus neglectus* Nash, Habitus der Pflanze
 b *Sporobolus vaginiflorus* (Torr.) Wood, Habitus der Pflanze

Po cjelokupnom habitusu obje se vrste malo razlikuju (sl. 1); razlike među njima postoje u položaju terminalne metlice prema lisnom rukavcu. Kod vrste *S. neglectus* (sl. 1a) terminalna metlica samo postrance proviruje iz lisnog rukavca, koji je obuhvaća čitavom duljinom. Kod vrste *S. vaginiflorus* (sl. 1b) terminalna metlica je sasvim slobodna ili samo u najdonjem dijelu obuhvaćena lisnim rukavcem. Razlike u morfologiji klasića su jasnije izražene. Vrsta *S. neglectus* (sl. 2a) ima klasiće od 2 do 3 mm duljine i gole obuvence, dok se vrsta *S. vaginiflorus* odlikuje duljim klasićima (3,5—6,5 mm) i dlakavim obuvencima (sl. 2b).

Sl. 2. a *Sporobolus neglectus* Nash, klasić (spicula)
b *Sporobolus vaginiflorus* (Torr.) Wood, klasić (spicula)

Abb. 2. a *Sporobolus neglectus* Nash, Ährchen
b *Sporobolus vaginiflorus* (Torr.) Wood, Ährchen

Dosada poznata nalazišta u našoj zemlji. Na području Jugoslavije vrsta *S. neglectus* nađena je dosada na ovim lokalitetima u široj okolici Zagreba:

1. Zagreb: Jarun — područje rekreacionog centra u gradnji, šljunkovito-pjeskovita obala savskog rukava,
2. Zagreb: Jarun — lijeva obala Save, suhi travnjak u zoni visokog vodostaja rijeke,
3. Zagreb: Podsused — područje napuštenih šljunčara na desnoj obali Save istočno od mosta.

Zasad poznata nalazišta ove adventivne vrste ograničena su na jugo-zapadni dio zagrebačke periferije. Na svim ovim lokalitetima vrsta *S. neglectus* je prilično rasprostranjena i pokazuje tendenciju daljeg širenja.

Ekološko-fitocenološki odnosi. Staništa vrste *S. neglectus* na području Sjeverne Amerike predstavljaju »dry open ground and sandy fields« (Hitchcock 1935:397). U našem području raste na otvorenim, suncu izloženim pjeskovito-šljunkovitim površinama u zoni poplavnih šuma vrba i topola. Te su površine samo kod najvišeg vodostaja Save kratkotrajno poplavljene. Zbog propusne podloge njihovo se tlo brzo isušuje, a u ljetnim mjesecima i jako zagrijava.

Zbog utjecaja čovjeka (sječa vrbika, povremeno kopanje pijeska i šljunka, spaljivanje otpadaka, košnja travnjaka i sl.) na ovim se mjestima ne može razviti nikakva vegetacija višeg organizacijskog stupnja. Takve površine obrađuje pionirska travnjačka zajednica iz razreda *Festuco-Brometea*, koja pripada asocijaciji *Poa-Sporoboletum vaginiflori* (Horvatić-Gospodarić 1960:Tab. 1). U njezinu sastavu nalazimo i dobro razvijenu vrstu *S. neglectus*. Kako se *S. neglectus* na svim dosadašnjim nalazištima javlja isključivo u ovoj asocijaciji, možemo je smatrati i lokalno karakterističnom za tu zajednicu. Floristički sastav takve vegetacije ilustriraju dvije fitocenološke snimke s lokaliteta u Podsusedu (1) i Jarunu (2):

Karakteristične vrste asocijacije	1	2
<i>Sporobolus neglectus</i> Nash	1.1	4.3
<i>Sporobolus vaginiflorus</i> (Torr.) Wood	3.3	1.2
<i>Poa compressa</i> L. var. <i>psammophila</i> Beck	1.1	1.2
<i>Poa angustifolia</i> L.	1.1	1.1
<i>Blackstonia serotina</i> Beck	1.1	.
<i>Bromion, Brometalia, Festuco-Brometea</i>		
<i>Thymus pulegioides</i> L. var. <i>chamaedrys</i> Fries	2.3	1.2
<i>Tunica saxifraga</i> (L.) Scop.	1.2	2.2
<i>Centaurea stoebe</i> L.	1.1	1.2
<i>Euphorbia cyparissias</i> L.	1.1	+
<i>Potentilla verna</i> L. s. l.	1.1	+
<i>Achillea millefolium</i> L. subsp. <i>pannonica</i> (Scheele) Hayek	+	+
<i>Trifolium campestre</i> Schreb.	+	.
Pratilice		
<i>Scrophularia canina</i> L.	2.2	+2
<i>Plantago lanceolata</i> L.	1.1	1.1
<i>Leontodon taraxacoides</i> (Vill.) Merat.	1.1	1.1
<i>Cynodon dactylon</i> (L.) Pers.	+	1.1
<i>Cichorium intybus</i> L.	+	1.2
<i>Lotus corniculatus</i> L.	+	1.1
<i>Populus nigra</i> L. juv.	+	1.1
<i>Tanacetum vulgare</i> L.	+2	+2
<i>Convolvulus arvensis</i> L.	+	+
<i>Crepis biennis</i> L.	+	+
<i>Medicago lupulina</i> L.	+	+
<i>Verbena officinalis</i> L.	+	+
<i>Potentilla reptans</i> L.	+	+

<i>Echium vulgare</i> L.	2.2	.
<i>Erigeron strigosus</i> Mühlenb.	1.1	.
<i>Agropyron repens</i> (L.) Beauv. s. l.	1.1	.
<i>Dactylis glomerata</i> L.	1.2	.
<i>Hypericum perforatum</i> L.	+	.
<i>Conyza canadensis</i> (L.) Cronq.	.	1.1
<i>Erigeron annuus</i> (L.) Pers.	.	1.1
<i>Daucus carota</i> L.	.	1.1
<i>Bidens frondosa</i> L.	.	+
<i>Ambrosia artemisiifolia</i> L.	.	+

Trogodišnje promatranje (1970—1972) adventivne vrste *S. neglectus* na svim dosadašnjim nalazištima pokazuje da se ona ovdje posve udomaćila. Razvija se svake godine u velikom broju individua, od kojih čak i oni najmanji stvaraju veći broj zrelih plodova. Zbog tako povoljnih mogućnosti razmnožavanja, ova vrsta pokazuje u našem području tendenciju daljeg širenja na odgovarajućim staništima. U bližoj budućnosti možemo je stoga očekivati i na drugim nalazištima asocijacije *Poa-Sporoboletum vaginiflori* uz obale Save, u prvom redu između Zaprešića i Ivanje Reke.

Zaključak

Sjevernoamerička vrsta trave *Sporobolus neglectus* Nash, nađena u obalnom pojasu Save kraj Zagreba, predstavlja novu pridošlicu u flori Hrvatske i Jugoslavije. Ona se javlja u pionirskoj travnjačkoj vegetaciji na pjeskovito-šljunkovitoj aluvijalnoj podlozi i vezana je za asocijaciju *Poa-Sporoboletum vaginiflori*. Na svim dosadašnjim nalazištima ona je zastupljena s velikim brojem dobro razvijenih i fertilnih jedinki. Možemo očekivati da će se uskoro proširiti i na ostale pjeskovito-šljunkovite površine u obalnom pojasu Save na kojima se razvija travnjačka vegetacija zajednice *Poa-Sporoboletum vaginiflori*.

Literatura

- Ascherson, P. — Graebner, P., 1898—1902: Synopsis der Mitteleuropäischen Flora. II/1. Verlag Wilhelm Engelmann, Leipzig.
- Ehrendorfer, F., 1967: Liste der Gefässpflanzen Mitteleuropas, Notring Verlag, Graz.
- Fernald, M. L., 1933: Two Segregates in *Sporobolus*, *Rhodora* 35, 108—109.
- Hayek, A., 1933: Prodrromus Florae peninsulae Balcanicae. 3. Berlin-Dahlem.
- Hegi, G., 1965: Illustrierte Flora von Mitteleuropa, 1, Hanser Verlag, München.
- Hermann, F., 1956: Flora von Nord- und Mitteleuropa, Fischer Verlag, Stuttgart.
- Hitchcock, A. S., 1935: Manual of the Grasses of the United States, Misc. Publication 200, U. S. Dept. of Agriculture, Washington, 392—409.
- Horvatić, S. — Gospodarić, Lj., 1960: *Sporobolus vaginaeflorus* (Torr.) Wood u biljnom pokrovu Hrvatske. Acta Bot. Croat. 18/19, 79—103.
- Wilder, F. A. — Savage, T. E., 1904: The Grasses of Iowa. 2. Des Moines, Iowa.

ZUSAMMENFASSUNG

SPOROBOLUS NEGLECTUS NASH, EINE NEUE ADVENTIVPFLANZE IN JUGOSLAWIEN

Ljerka Marković

(Botanisches Institut der Universität, Zagreb)

Im Überschwemmungsgebiet der Save bei Zagreb (Jarun) sammelte ich am 3. Oktober 1970 eine dem *Sporobolus vaginiflorus* sehr ähnliche Pflanze, die ich später als *Sporobolus neglectus* Nash bestimmen konnte. Ein Vergleich mit den Exemplaren aus dem Herbarium des Naturhistorischen Museums in Wien konnte das bestätigen.

Von den einjährigen *Sporobolus*-Arten, die in Nordamerika einheimisch sind, wurde in Jugoslawien bisher nur *S. vaginiflorus* vermerkt (Horvatić-Gospodarić 1960). Das *S. neglectus* stellt also eine neue Adventivart Kroatiens und Jugoslawiens dar.

Anschliessend werden die Unterschiede zu *S. vaginiflorus* dargestellt. Das *S. neglectus* ist zur Blütezeit leicht von *S. vaginiflorus* zu unterscheiden (Abb. 1 und 2), die Erkennung im vegetativen Zustand bereitet dagegen Schwierigkeiten. Weiter werden alle bisher bekannten Fundorte des *S. neglectus* in Jugoslawien angeführt, und schliesslich die Standorts- und Vegetationsverhältnisse kurz geschildert. Die Pflanze besiedelt leicht austrocknende und sich erwärmende sandig-kiesige Böden im Hochwasserbereich. An solchen Stellen entwickelt sich eine besondere Halbtrockenrasengesellschaft der Klasse *Festuco-Brometea*, das *Poa-Sporoboletum vaginiflori* (Horvatić-Gospodarić 1960: Tab. 1), wo zweifellos das Optimum des *S. neglectus* liegt. Durch zwei pflanzensoziologische Aufnahmen wird die floristische Zusammensetzung der Assoziation an den Fundorten des *S. neglectus* bei Zagreb (Podsused, Aufn. 1 und Jarun, Aufn. 2) dargestellt.

An allen bisherigen Fundorten wächst unsere neue Adventivpflanze in grossen Mengen und es kann mit Sicherheit erwartet werden, dass sie sich weiter verbreiten wird.

*

Ich danke Herrn Univ. Doz. Dr. Harald Riedl für die Möglichkeit das Herbarium des Wiener Naturhistorischen Museums zu benutzen.

Doc. dr Ljerka Marković,
Institut za botaniku Sveučilišta u Zagrebu
Marulićev trg 20/II
41000 Zagreb (Jugoslavija)